

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:

Αντλώντας τη γνώση μέσα από
τις πηγές

Υπεύθυνοι προγράμματος:

Σωτηρία Γεωργοτά

Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Κέρκυρας

Θωμάς Θεοχάρης

Δάσκαλος

1^η συνάντηση

A. Στόχοι:

- Να γίνει η σύσταση της ομάδας και να οριστούν οι παράμετροι των δράσεων

B. Περιγραφή δραστηριοτήτων:

1η Δραστηριότητα: Κάνε κύκλο για να μπω!

Είναι σημαντικό στην πρώτη συνάντηση με τους/τις μαθητές/ριες ο/η συντονιστής/ρια να δημιουργήσει τον «κύκλο συζήτησης» (η ομάδα κάθεται σε κύκλο, είτε στο πάτωμα πάνω σε μαξιλάρια, είτε σε καρέκλες, αφού προηγουμένως τις τοποθετήσουμε κυκλικά). Έτσι οι μαθητές/ριες θα ξέρουν ότι κάθε φορά που θα παίρνουν μέρος στον «κύκλο συζήτησης» θα συμμετέχουν σε μια ευχάριστη μαθησιακή διαδικασία, διαφοροποιημένη από την καθημερινότητα της τάξης, και προκειμένου να επιτευχθεί η ομαλή και δημιουργική έκβασή της θα πρέπει να ακολουθούν κάποιους προσυμφωνημένους κανόνες. Ο/Η συντονιστής/ρια εξηγεί επίσης στους/στις μαθητές/ριες ότι μέχρι να ολοκληρωθεί το εκπαιδευτικό πρόγραμμα η αίθουσα θα διαμορφώνεται ανάλογα, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να σχηματίζεται κάθε φορά και ο «κύκλος συζήτησης».

2η Δραστηριότητα: Γνωριζόμαστε;

Οι μαθητές/ριες κάθονται στον «κύκλο συζήτησης» όπου στο κέντρο του ο/η συντονιστής/ρια έχει τοποθετήσει χαρτί του μέτρου και μαρκαδόρους. Στη συνέχεια ο/η συντονιστής/ρια γράφει το μικρό όνομά του/της και ζητά από τον/την κάθε μαθητή/ρια να κάνει το ίδιο χρησιμοποιώντας κάποιο κοινό γράμμα από το όνομα που είναι ήδη γραμμένο. Έτσι δημιουργείται ένα σχήμα που μοιάζει με σταυρόλεξο. Οι μαθητές/ριες όταν γράψουν το όνομά τους θα πρέπει να πουν και λίγα λόγια για αυτό. Ο/Η συντονιστής/ρια παρακινεί με τις ακόλουθες ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Σου αρέσει το όνομά σου;
- Από ποιον το πήρες;
- Έχει ή είχε το ίδιο όνομα κάποιος πρόγονός σου;
- Είσαι περήφανος/η για το όνομά σου;

3η Δραστηριότητα: ...στο θέμα μας

Οι μαθητές/ριες κάθονται στον «κύκλο συζήτησης» και ο/η συντονιστής/ρια παρουσιάζει «το κουτί της ιστορίας» προκειμένου να τους εξηγήσει τον σκοπό των συναντήσεων που θα ακολουθήσουν. Μέσα εκεί υπάρχουν πίνακες ζωγραφικής, γραπτές πηγές, ένα δημοτικό τραγούδι. Ο/Η συντονιστής/ρια ρωτά πώς θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε όλα αυτά τα αντικείμενα έτσι

ώστε «το κουτί της ιστορίας» να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο που θα μας οδηγήσει στη γνώση. Δίνει λίγο χρόνο στους/στις μαθητές/ριες να σκεφτούν και στη συνέχεια με την μέθοδο του καταιγισμού των ιδεών καταγράφει τις απόψεις τους.

Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία εξηγεί πως στις επόμενες συναντήσεις θα τους δοθεί η δυνατότητα μέσα από βιωματικές δράσεις να έρθουν σε επαφή με ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορίας και έτσι να προσεγγίσουν κριτικά το παρελθόν και να το συνδέουν με το παρόν και το μέλλον.

4η Δραστηριότητα: ...βάσει συμβολαίου

Ο/Η συντονιστής/ρια κάθεται στον «κύκλο συζήτησης» μαζί με τους/τις μαθητές/ριες. Εξηγεί στην ολομέλεια πως προκειμένου να υλοποιηθεί το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και η ομάδα να λειτουργήσει αποτελεσματικά θα πρέπει να θεσπιστούν κάποιοι κανόνες που θα τους ακολουθούν σε όλες τους τις συναντήσεις. Στη συνέχεια με την τεχνική της τοιχοκόλλησης ζητά από τους/τις μαθητές/ριες να καταγράψουν σε ένα κομμάτι χαρτί(post-it) τις ιδέες τους και να τις κολλήσουν στον τοίχο. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία γίνεται αναδιάταξη των post-it και ομαδοποιούνται οι ιδέες. Τέλος, καταγράφονται σε ένα μεγάλο χαρτόνι οι κανόνες που θα συμφωνηθούν από την ολομέλεια. Προκειμένου οι μαθητές/ριες να δεσμευτούν στην τήρηση των κανόνων αυτών τους υπογράφουν.

Ενδεικτικά οι κανόνες θα μπορούσαν να είναι:

- Σεβόμαστε ο ένας τον άλλον
- Εκφράζουμε ελεύθερα την άποψή μας
- Ακούμε αυτόν/ήν που μιλάει
- Συνεργαζόμαστε, κτλ...

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι οι κανόνες θα πρέπει να διατυπωθούν με θετική χροιά, και όχι με την έννοια των απαγορεύσεων.

Κλείσιμο συνάντησης:

Οι μαθητές/ριες κάθονται στον «κύκλο συζήτησης». Ο/Η συντονιστής/ρια υπενθυμίζει εν συντομία το τι έκαναν. Στη συνέχεια ο/η καθένας/καθεμία με τη σειρά του θα πρέπει να ολοκληρώσει την παρακάτω πρόταση: *Το πιο ενδιαφέρον πράγμα ήταν...και το πιο βαρετό ήταν...*

2^η συνάντηση:

A. Στόχοι:

- Να παρατηρούν πίνακες ζωγραφικής και να εξάγουν συμπεράσματα στεκόμενοι κριτικά απέναντί τους.
- Να συγκρίνουν διαφορετικές καταστάσεις.
- Να αντιλαμβάνονται διάφορα συναισθήματα.
- Να εκφράζονται για τα προσωπικά τους συναισθήματα.
- Να αναπτύξουν την ενσυναίσθηση και δη την ιστορική ενσυναίσθηση
- Καλλιέργεια προφορικού και γραπτού λόγου

B. Περιγραφή δραστηριοτήτων:

1η δραστηριότητα: Παρατηρώντας πίνακες ζωγραφικής

Πηγή: https://www.elnplex.com/wp-content/uploads/2015/03/lansac_mesollogi.jpg

Πηγή: <https://www.tsemperlidou.gr/basiliki-fatourou/mamades/i-miteres-mesa-apo-pinakes-zografikis>

Πηγή: <https://www.tsemperlidou.gr/basiliki-fatourou/mamades/i-miteres-mesa-apo-pinakes-zografikis>

Πηγή: <https://www.lifo.gr/team/sansimera/56337>

Ο/Η συντονιστής/ρια καλεί τα παιδιά να χωριστούν σε τέσσερις υποομάδες αλφαβητικά, δηλαδή σύμφωνα με το αρχικό γράμμα του ονόματός τους ή τον μήνα γέννησής τους. Στη συνέχεια δίνει σε κάθε υποομάδα από έναν πίνακα ζωγραφικής, από τους παραπάνω (Παράρτημα: Φύλλο εργασίας 1). Αφήνει λίγο χρόνο στους/στις μαθητές/ριες να παρατηρήσουν τους πίνακες και τους ζητά να απαντήσουν η κάθε υποομάδα χωριστά στα παρακάτω ερωτήματα:

- ✓ Ποιο είναι το βασικό θέμα του πίνακα;
- ✓ Τι πρόσωπα βλέπετε να απεικονίζονται;
- ✓ Παρατηρήστε τα ρούχα που φοράνε. Σχετίζονται με την σημερινή εποχή;
- ✓ Παρατηρήστε την έκφραση των προσώπων του πίνακα. Τι συναισθήματα σας προκαλούν;
- ✓ Παρατηρήστε τον περιβάλλοντα χώρο. Τι συνθήκες επικρατούν;
- ✓ Σε ποια εποχή χρονικά θα τοποθετούσατε τον πίνακα;

Αφού οι υποομάδες ολοκληρώσουν τις απαντήσεις τους τότε η κάθε υποομάδα παρουσιάζει τα αποτελέσματα στην ολομέλεια και ακολουθεί ανταλλαγή απόψεων και ιδεών μεταξύ των ομάδων. Τέλος, συνθέτουν ομαδικό κολάζ με τους πίνακες και τις παρατηρήσεις τους, προκειμένου να αναρτηθεί στην τάξη.

2η δραστηριότητα: Παγωμένη εικόνα

Ο/Η συντονιστής/ρια καλεί στη συνέχεια την κάθε υποομάδα να προετοιμαστεί για να αναπαραστήσει η κάθε μία χωριστά τον πίνακα που της δόθηκε. Βοηθά στη διαδικασία με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- ✓ -προσέξτε τα βασικά πρόσωπα που απεικονίζονται στον πίνακα
- ✓ -προσέξτε την κατάσταση που περιγράφουν
- ✓ -σταθείτε στις εκφράσεις του προσώπου των απεικονιζόμενων ανθρώπων
- ✓ συνεργαστείτε και αποφασίστε ποιο ρόλο θα αναλάβει ο/η καθένας/καθεμία

Στη συνέχεια η κάθε υποομάδα παρουσιάζει με την τεχνική της «παγωμένης εικόνας» τον πίνακα και προκαλείται συζήτηση από την ολομέλεια. Ενδεικτικά κάποια ερωτήματα θα μπορούσαν να είναι:

- ✓ -Ποιο συναίσθημα επικρατεί;
- ✓ -πώς το αντιλαμβάνεστε;
- ✓ -γιατί συμβαίνει αυτό;

Ο/Η συντονιστής/ρια καταγράφει τα βασικά συναισθήματα που προκύπτουν από την συζήτηση σε ένα μεγάλο χαρτόνι, προκειμένου να αναρτηθεί στην τάξη

3η Δραστηριότητα: Παντομίμα

Ο/η κάθε/καθεμία μαθητής/ρια επιλέγει ένα από τα συναισθήματα που καταγράφηκαν στην προηγούμενη δραστηριότητα και το αποδίδει με μία έκφραση του προσώπου του ή μία κίνηση του σώματός του.

4η Δραστηριότητα: Ανατρέχω στη μνήμη μου

Ο/Η συντονιστής/ρια παρακινεί τους/τις μαθητές/ριες να εργαστούν ατομικά και αφού ανασύρουν απ' την μνήμη τους μία εικόνα «τρυφερή» ή «σκληρή» που έχουν βιώσει προσωπικά να την αποτυπώσουν στο χαρτί, είτε με ζωγραφική, είτε παράγοντας ένα κείμενο, είτε ένα ποίημα.

Κλείσιμο συνάντησης:

Οι μαθητές/ριες κάθονται στον «κύκλο συζήτησης». Ο/Η συντονιστής/ρια υπενθυμίζει εν συντομία το τι έκαναν. Στη συνέχεια ο/η καθένας με τη σειρά του θα πρέπει να πει το συναίσθημα που θα πάρει μαζί του φεύγοντας.

3^η συνάντηση:

A. Στόχοι:

- Να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα.
- Να προβληματιστούν και να εξαγάουν τα δικά τους συμπεράσματα αναλύοντας μία κατάσταση.
- Να αποδώσουν το πώς αντιλαμβάνονται μία κατάσταση με ζωγραφική.
- Να αξιοποιήσουν την τεχνολογία και το διαδίκτυο, ώστε να περιηγηθούν σε ένα μουσείο και αντιληφθούν τις δυνατότητες που αυτή προσφέρει στο να εντοπίζουν ιστορικές πηγές.
- Καλλιέργεια προφορικού και γραπτού λόγου

B. Περιγραφή δραστηριοτήτων:

1η Δραστηριότητα: Ταξιδεύω στο χρόνο

Πηγή: https://www.benaki.org/index.php?option=com_collectionitems&view=collectionitem&Itemid=0&id=108822&lang=el

Ο/Η συντονιστής/ρια παρουσιάζει στον κύκλο συζήτησης τον πίνακα ζωγραφικής του Mercier (Παράρτημα: Φύλλο εργασίας 2). Ζητά από τους/τις μαθητές/ριες να παρατηρήσουν προσεκτικά την κατάσταση που περιγράφεται στον πίνακα. Στη συνέχεια προκαλεί συζήτηση με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- ✓ τι θα μπορούσε να συμβαίνει στα άτομα που βρίσκονται στην βάρκα;
- ✓ είναι ένα ευχάριστο ταξίδι;
- ✓ γιατί κάποιος κρατάει όπλο;
- ✓ γιατί βρίσκονται σε βάρκα;
- ✓ θα μπορούσαν να μετακινηθούν με κάποιο άλλο μέσο;
- ✓ άρα βρίσκονται σε ορεινό μέρος; Σε νησί; Σε παραθαλάσσια πόλη;
- ✓ είναι μία κατάσταση σύγχρονη; Γιατί όχι; (παρατηρήστε ενδυμασία και αντικείμενα)
- ✓ Θα μπορούσε να επαναληφθεί στις μέρες μας;

Ο/Η συντονιστής/ρια καταγράφει τις απόψεις των μαθητών/ριών και συνοψίζει λέγοντας πως ο πίνακας απεικονίζει ένα κορυφαίο γεγονός της Ελληνικής Επανάστασης, τους πρόσφυγες από την περιοχή του Μεσολογγίου.

2η Δραστηριότητα: ...ιχνηλατώντας

Ο/Η συντονιστής/ρια χωρίζει τυχαία τους/τις μαθητές/ριες σε τέσσερις υποομάδες. Σε κάθε υποομάδα μοιράζει ένα μεγάλο χαρτόνι και χρώματα και τους ζητά να «ιχνηλατήσουν» τον πίνακα και να ανακαλύψουν ποιες λέξεις θα μπορούσε να κρύβει ο ζωγράφος πίσω από την εικόνα.

Στη συνέχεια οι μαθητές/ριες καταγράφουν στο χαρτί τις λέξεις που ανακαλύπτουν (με την φαντασία τους) και συνεργάζονται για να βρουν την σημαντικότερη. Αναπαριστούν την λέξη που επέλεξαν με ζωγραφική και η κάθε υποομάδα με τη σειρά της παρουσιάζει τα αποτελέσματα στην ολομέλεια συνθέτοντας έτσι τον δικό της πίνακα ζωγραφικής, δίνοντας, παράλληλα, τίτλο στο έργο τους. Το παραγόμενο προϊόν αναρτάται στην τάξη.

3η δραστηριότητα: Περιηγούμαι σε μουσείο

Η ομάδα «στον κύκλο συζήτησης». Αναρωτιόμαστε που θα μπορούσαμε να βρούμε παρόμοιους πίνακες που να απεικονίζουν γεγονότα και καταστάσεις της Ελληνικής Επανάστασης. Αφού με την μέθοδο του καταιγισμού ιδεών ακουστούν όλες οι απόψεις, ο/η συντονιστής/ρια προτείνει στους/στις μαθητές/ριες να επισκεφτούν ένα μουσείο και να αναζητήσουν παρόμοιες εικόνες. Έτσι δίνεται η δυνατότητα και με την βοήθεια της τεχνολογίας να γίνει εικονική περιήγηση σε μουσείο και οι μαθητές/ριες να παρατηρήσουν και άλλα εκθέματα που σχετίζονται με την Ελληνική Επανάσταση:

https://www.benaki.org/index.php?option=com_buildings&view=building&id=1&lang=el

Πρόταση: Αν υπάρχει η δυνατότητα οι μαθητές/ριες μπορούν να επισκεφτούν ένα μουσείο της περιοχής τους.

Κλείσιμο συνάντησης:

Ο/Η συντονιστής/ρια δίνει στους τέσσερις τοίχους της τάξης τα ονόματα «ναι», «όχι», «δεν ξέρω», «θέλω κάτι να πω» και στη συνέχεια ρωτά τους/τις μαθητές/ριες: μάθατε σήμερα κάτι νέο;

Και ζητά από τα παιδιά να τα τρέξουν προς τον τοίχο που τα αντιπροσωπεύει. Δικαίωμα να μιλήσουν έχουν μόνο οι μαθητές/ριες που θα τρέξουν στον τοίχο «θέλω κάτι να πω».

4^η συνάντηση:

A. Στόχοι:

- Γνωριμία με τα βασικά είδη πηγών
- Εμπλουτισμός του λεξιλογίου με σχετικές λέξεις

B. Περιγραφή δραστηριοτήτων:

1η δραστηριότητα: Ανακαλύπτω τις πηγές

Ο/Η συντονιστής/ρια κάνει την σύνδεση με τις προηγούμενες συναντήσεις. Επισημαίνει στους/στις μαθητές/ριες ότι μέσα από έναν πίνακα ζωγραφικής μπορούμε να αντλήσουμε διάφορες πληροφορίες που θα μπορούσαν να αναφέρονται και σε ιστορικά γεγονότα. Είναι όμως αρκετό να αντλήσουμε πληροφορίες από έναν ή περισσότερους πίνακες για να εξάγουμε συμπεράσματα; Που αλλού θα μπορούσαμε να βρούμε πληροφορίες; Ποιες άλλες θα μπορούσαν να είναι οι πηγές μας ώστε να ενισχυθεί η γνώση μας; Προκαλείται συζήτηση με την μέθοδο του καταιγισμού ιδεών και ο/η συντονιστής/ρια καταγράφει τις απόψεις σε ένα μεγάλο χαρτόνι.

Στη συνέχεια παρουσιάζει στην ομάδα μία εικαστική δημιουργία (π.χ. έναν πίνακα ζωγραφικής ή μία φωτογραφία), μία γραπτή πηγή(π.χ. ένα έγγραφο), έναν χάρτη, ένα αντικείμενο (π.χ. άγαλμα) και εξηγεί στους/στις μαθητές/ριες ότι οι ιστορικές πηγές δεν έχουν όλες την ίδια μορφή και ότι προκειμένου να έχουμε μία ολοκληρωμένη άποψη είναι σημαντικό να αξιοποιούμε όλα τα είδη που μας προσφέρονται. Έτσι τονίζεται η συμβολή των επιμέρους επιστημών στην αναζήτηση του παρελθόντος (Στην δραστηριότητα αυτή αναφέρονται τέσσερα βασικά είδη πηγών. Αν θέλουμε μία λεπτομερέστερη αναφορά ανατρέχουμε στον σύνδεσμο: <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/11168>)

2η δραστηριότητα: ...Ταξινόμηση

Ο/Η συντονιστής/ρια χωρίζει τους/τις μαθητές/ριες σε τέσσερις υποομάδες. Χρησιμοποιεί μικρά χαρτόνια τεσσάρων χρωμάτων (κόκκινο, κίτρινο, πράσινο, μπλε) τόσα όσα είναι και οι μαθητές/ριες δια τέσσερα. Για παράδειγμα για είκοσι μαθητές θα χρειαστούμε είκοσι χαρτόνια δια τέσσερα που είναι τα χρώματα, δηλαδή πέντε χαρτόνια ανά χρώμα. Τοποθετεί τα χαρτονάκια σε ένα καλάθι, ζητάει από τα παιδιά να επιλέξουν από ένα χαρτονάκι και στη συνέχεια ανάλογα με το χρώμα που επέλεξαν δημιουργούν την υποομάδα τους.

Σε κάθε υποομάδα δίνει ένα μεγάλο χαρτόνι όπου στο κέντρο του χαρτονιού αναγράφεται η ονομασία μίας πηγής. Για παράδειγμα στο χαρτόνι της κόκκινης υποομάδας θα αναγράφεται η φράση «γραπτή πηγή», στο χαρτόνι της κίτρινης υποομάδας η φράση «οπτική πηγή», κ.ο.κ. Στη συνέχεια η κάθε

υποομάδα κόβει και κολλά (Παράρτημα: φύλλο εργασίας 3) ταξινομώντας λέξεις κάτω από την σωστή κατηγορία. Για παράδειγμα τη λέξη «βιβλίο » θα πρέπει να την κολλήσει στο χαρτόνι της η κόκκινη υποομάδα.

Όταν ολοκληρωθεί η δραστηριότητα η κάθε υποομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τα αποτελέσματα εξηγώντας το σκεπτικό της ταξινόμησης. Το αποτέλεσμα εμπλουτίζει τις προηγούμενες αναρτήσεις της τάξης.

3η δραστηριότητα: Το αλφαβητάρι των πηγών

Η κάθε υποομάδα έχει μπροστά της ένα χαρτί Α3 με γραμμένη την αλφαβήτα σε κάθετη μορφή. Τα μέλη της συνεργάζονται προκειμένου σε κάθε γράμμα να συμπληρώσουν ένα είδος πηγής από όσες προαναφέρθηκαν ή από νέες που πιστεύουν ότι θα μπορούσαμε να αντλήσουμε πληροφορίες. Π.χ, για το Α αγγείο, για το Β Βιβλίο κτλ. Όταν ολοκληρωθεί η δραστηριότητα η κάθε υποομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τα αποτελέσματα. Το «αλφαβητάρι των πηγών» αναρτάται στην τάξη.

Κλείσιμο συνάντησης:

Οι μαθητές/ριες κάθονται στον «κύκλο συζήτησης». Ο/Η συντονιστής/ρια υπενθυμίζει εν συντομία το τι έκαναν. Στη συνέχεια ο/η καθένας με τη σειρά του αναφέρει ένα είδος πηγής που πιθανό να υπάρχει στον περιβάλλοντα χώρο του.

5^η συνάντηση:

A. Στόχοι:

- Να αντλούν πληροφορίες από διάφορα είδη πηγών
- Να αναπτύσσουν την κριτική και την αντιληπτική τους ικανότητα, καθώς και την κριτική ιστορική σκέψη
- Να αναπτύξουν την ικανότητα συνομιλίας με το παρελθόν
- Να εκφράζονται με ιστορικούς όρους
- Να αξιολογούν απόψεις και να συνθέτουν επιμέρους θέματα για την εξαγωγή ενιαίου συμπεράσματος

B. Περιγραφή δραστηριοτήτων:

Δραστηριότητα

Ο/Η συντονιστής/ρια χωρίζει τους/τις μαθητές/ριες σε τέσσερις υποομάδες. Ο χωρισμός γίνεται ως εξής: σε ένα καλάθι υπάρχουν τόσα καρτελάκια όσα και ο αριθμός των μαθητών. Τα καρτελάκια είναι μοιρασμένα σε τέσσερα θέματα (Παράρτημα: Φύλλο εργασίας 4.0). Αν για παράδειγμα ο αριθμός των μαθητών είναι είκοσι θα χρειαστούμε πέντε καρτελάκια ανά θέμα.

Η κάθε υποομάδα παίρνει από ένα φύλλο εργασίας (Παράρτημα: Φύλλο εργασίας 4.1, Φύλλο εργασίας 4.2, Φύλλο εργασίας 4.3 και Φύλλο εργασίας 4.4), σε καθένα από τα οποία υπάρχει διαφορετικό είδος πηγής. Συγκεκριμένα, οι μαθητές/ριες της πρώτης υποομάδας ασχολούνται με ένα απόσπασμα ενός περιηγητή του 1835, οι μαθητές/ριες της δεύτερης υποομάδας με έναν πίνακα ζωγραφικής, της τρίτης υποομάδας με καταλόγους, εκ των οποίων ο ένας είναι πρωτογενής πηγή και ο άλλος δευτερογενής, και η τελευταία υποομάδα με ένα λογοτεχνικό κείμενο (Δημοτικό τραγούδι). Η κάθε υποομάδα αναλύει την πηγή και καταγράφει τις παρατηρήσεις της, όπως φαίνονται στα φύλλα εργασίας τους.

Στη συνέχεια η κάθε υποομάδα παρουσιάζει τα ευρήματά της στην ολομέλεια. Το ερώτημα στο οποίο καλούνται να απαντήσουν είναι κοινό παρόλο που οι πηγές οδηγούν σε διαφορετικές ερμηνείες. Προκαλείται συζήτηση για την αξιοπιστία των πηγών και ελέγχονται/ συγκρίνονται τα συμπεράσματα των υποομάδων μεταξύ τους. Το αποτέλεσμα της συζήτησης θα είναι η απάντηση του αρχικού κοινού ερωτήματος ως αποτέλεσμα σύνθεσης των επιμέρους απόψεων. Τα φύλλα εργασίας των υποομάδων συρράπτονται και δημιουργούν «Το βιβλίο των πηγών», που θα τοποθετηθεί στη γωνιά των αναρτήσεων.

Κλείσιμο συνάντησης:

Οι μαθητές/ριες κάθονται στον «κύκλο συζήτησης». Ο/Η συντονιστής/ρια υπενθυμίζει εν συντομία το τι έκαναν. Η συγγραφική ομάδα «υπογράφει» το

βιβλίο που δημιούργησε και που περιλαμβάνει τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε.

6^η συνάντηση:

A. Στόχοι:

- Να γίνει ανατροφοδότηση των προηγούμενων εμπειριών και γνώσεων
- Να ψυχαγωγηθούν αποκομίζοντας γνώσεις

B. Περιγραφή δραστηριοτήτων:

1^η δραστηριότητα: Ανατροφοδότηση

Ο/Η συντονιστής/ρια αναφέρει στους μαθητές/ριες στον «κύκλο συζήτησης» ότι πρόκειται για την τελευταία τους συνάντηση. Ο/Η συντονιστής/ρια ζητά από τους/τις μαθητές/ριες να θυμηθούν σημαντικά πράγματα που έκαναν στις προηγούμενες συναντήσεις και αναπτύσσει τη συζήτηση ρωτώντας τους:

- ✓ Μπορείτε να αναφέρετε τρόπους με τους οποίους μπορούμε να αντλήσουμε μία πληροφορία;
- ✓ Πού μας οδηγεί η μελέτη των πηγών;
- ✓ Μπορούμε να βασιστούμε στη μελέτη μιας μόνο πηγής για να εξαγάγουμε ασφαλή συμπεράσματα;
- ✓ Η μελέτη των πηγών είναι συνήθως μια εύκολη διαδικασία;

Στη συνέχεια ο/η συντονιστής/ρια φτιάχνει έναν ήλιο σε ένα μεγάλο χαρτόνι και ζητά από τους μαθητές/ριες να καταγράψουν στις ακτίνες του εκείνο ή εκείνα που θεωρούν σημαντικά για να «φωτίσουν» την αναζήτηση της γνώσης και την εξαγωγή συμπερασμάτων γύρω από ένα θέμα. Οι μαθητές/ριες χωρίζονται σε υποομάδες με έναν από τους τρόπους των προηγούμενων συναντήσεων και αφού τους δοθεί λίγος χρόνος για συζήτηση, στη συνέχεια καταγράφουν στον ήλιο τις απόψεις τους η κάθε υποομάδα με τη σειρά.

2^η Δραστηριότητα: Ας ψυχαγωγηθούμε τελικά...

Ελληνικός γυναικείος χορός. Ελατογραφία Γερμανού καλλιτέχνη, γύρω στα 1830. 0,28x0,33 μ. Δωρεά Δαμιανού Κυριαζή (ΓΕ 11181)

Πηγή:https://www.benaki.org/index.php?option=com_collectionitems&view=collectionitem&id=108744&Itemid=162&lang=el

Joseph Cartwright (1789-1829): Χαλκογραφία-ακουατίνα που εικονίζει το πανηγύρι στη γιορτή των αγίων Ιάσωνα και Σωσίπατρου στην Κέρκυρα. Από το λεύκωμα του καλλιτέχνη "Views in the Ionian Islands", Λονδίνο 1821. 0,53 x 0,75 μ. Δωρεά Ελληνικής Πρεσβείας Λονδίνου (ΓΕ 24656)

Πηγή: https://www.benaki.org/index.php?option=com_collectionitems&view=collectionitem&id=109074&Itemid=162&lang=el

Πίνακας του E.Dodwell το 1801.
Το παζάρι της Αθήνας στην εποχή της τουρκοκρατίας

Πηγή: <https://nutritiouslife.gr/diatrofi-ton-14o-18o-eona-tourkokratia/>

Γύζης Νικόλαος: Παιδικοί αρραβώνες, 1877

Πηγή: <https://www.nationalgallery.gr/el/zographikh-monimi-ekthesi/painting/h-astikh-taxi-kai-oi-zographoi-tis/ithographia/paidikoi-arrabones.html>

Ο/Η συντονιστής/ρια εξηγεί στους/στις μαθητές/ριες ότι η άσκηση που θα ακολουθήσει θα είναι μία δραματοποιημένη αναπαράσταση της ζωής των Ελλήνων κατά την τουρκοκρατία μέσα από την παρατήρηση πινάκων ζωγραφικής που σχετίζονται με αυτή. Εξηγεί ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιήσουν καθόλου λέξεις και η παρουσίαση θα πρέπει να γίνει μόνο με κινήσεις του σώματος και εκφράσεις του προσώπου(παντομίμα).Στη συνέχεια ο/η συντονιστής/ρια δημιουργεί τέσσερις υποομάδες. Ο χωρισμός των υποομάδων γίνεται ως εξής: το πρώτο με το τελευταίο παιδί του κύκλου και το δεύτερο με το προτελευταίο παιδί του κύκλου σχηματίζουν μία υποομάδα τεσσάρων παιδιών. Η διαδικασία συνεχίζεται, μέχρι να δημιουργηθούν όλες οι υποομάδες. Η κάθε υποομάδα παίρνει από έναν πίνακα, καθώς και χαρτί και μαρκαδόρους. Μέσα σε χρόνο δέκα λεπτών οι υποομάδες θα πρέπει να παρατηρήσουν προσεκτικά τον πίνακα τους (τι αναπαριστά, ποια πρόσωπα εμπλέκονται σε αυτόν , τι κάνουν κ.λ.π.) και να καταγράψει στο χαρτί τα σημεία που πρέπει να παρουσιάσουν. Τα μέλη κάθε υποομάδας αποφασίζουν τελικά ποια σημεία θα παρουσιάσουν δίνοντας έμφαση στα δύο-τρία σημαντικότερα.

Ακολουθεί η προετοιμασία των υποομάδων. Σε χρόνο τριάντα περίπου λεπτών θα πρέπει να μοιράσουν τους ρόλους τους και να συνεργαστούν για το πώς θα γίνει η παρουσίαση. Ο/Η συντονιστής/ρια εμπυχώνει και λειτουργεί υποστηρικτικά εξηγώντας τους πως όλοι θα πρέπει να έχουν ενεργό ρόλο σε αυτό.

Τέλος η κάθε υποομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια την παντομίμα και με το τέλος της κάθε παρουσίασης προκαλείται συζήτηση τόσο από την μεριά των θεατών όσο και από την ομάδα που παρουσιάζει.

Κλείσιμο- ανατροφοδότηση:

Ο/Η συντονιστής/ρια κλείνει τη συνάντηση με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- ✓ Πώς αισθανθήκατε για αυτήν την δραστηριότητα;
- ✓ Πού σας δυσκόλεψε;
- ✓ Υπήρχαν σημεία που σας διασκέδασαν;
- ✓ Τι θα αλλάζατε αν είχατε την δυνατότητα να την επαναλάβετε;
- ✓ Προσθέσατε κάτι νέο στις γνώσεις σας;
- ✓ Ποιο ρόλο θα θέλατε να είχατε στην πραγματική σας ζωή;
- ✓ Ποιες διαφορές και ποιες ομοιότητες υπήρχαν μεταξύ των ομάδων;
- ✓ Υπήρχαν διαφορές και ομοιότητες με τη σημερινή εποχή; Ποιες;

Παρατηρήσεις και προτάσεις για επέκταση

Παρατηρήσεις:

- Ο χωρισμός των υποομάδων είναι ενδεικτικός σε τέσσερις. Ο αριθμός διαμορφώνεται ανάλογα με το πλήθος των μαθητών/ριων.
- Ο τρόπος διαχωρισμού των ομάδων είναι, επίσης, ενδεικτικός.

Προτάσεις:

- Το παραγόμενο προϊόν από κάθε συνάντηση προτείνεται να συγκεντρώνεται σε προκαθορισμένο χώρο μέσα στην τάξη ώστε οι μαθητές/ριες να ανατρέχουν σε αυτό για επανάληψη της γνώσης και ανατροφοδότηση.
- Οι μαθητές/ριες μπορούν να παρουσιάσουν στους γονείς το εκπαιδευτικό τους πρόγραμμα οργανώνοντας μία έκθεση με το παραχθέν υλικό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φύλλο εργασίας 1

Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά τον πίνακα, συνεργαστείτε ώστε να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

Ποιο είναι το βασικό θέμα του πίνακα;	
Τι πρόσωπα βλέπετε να απεικονίζονται;	
Παρατηρήστε τα ρούχα που φοράνε. Σχετίζονται με την σημερινή εποχή;	
Παρατηρήστε την έκφραση των προσώπων του πίνακα. Τι συναισθήματα σας προκαλούν;	
Παρατηρήστε τον περιβάλλοντα χώρο. Τι συνθήκες επικρατούν;	
Σε ποια εποχή χρονικά θα τοποθετούσατε τον πίνακα;	

Φύλλο εργασίας 2

Φύλλο εργασίας 3

Οι μαθητές/ριες κόβουν και κολλούν τις λέξεις στη σωστή ομάδα πηγών

Φωτογραφία

Δημόσιο έγγραφο

Γελοιογραφία

**Επιτραπέζιο
παιχνίδι**

Άρθρο

Αφίσα

Γραμματόσημο

Ιδιωτικό έγγραφο

Βιβλίο

κόμικ

**Πίνακας
ζωγραφικής**

Γενικός χάρτης

Σκίτσο

Κόσμημα

Ιστορικός χάρτης

Σχεδιάγραμμα

Έργο γλυπτικής

Καρτ ποστάλ

Οικιακό σκεύος

Πολιτικός χάρτης

Εργαλείο

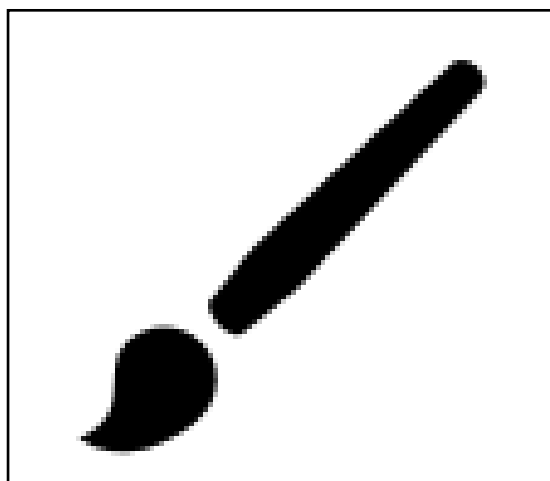
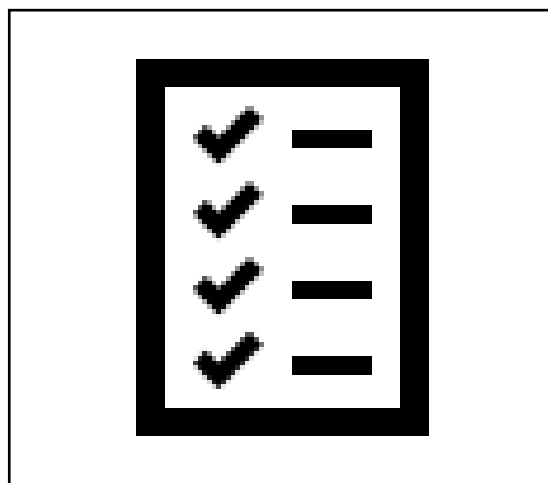
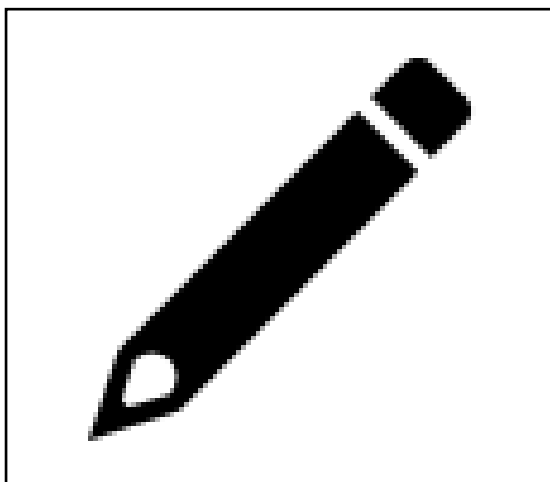
Μηχανή

**Τουριστικός
χάρτης**

**Θρησκευτικός
χάρτης**

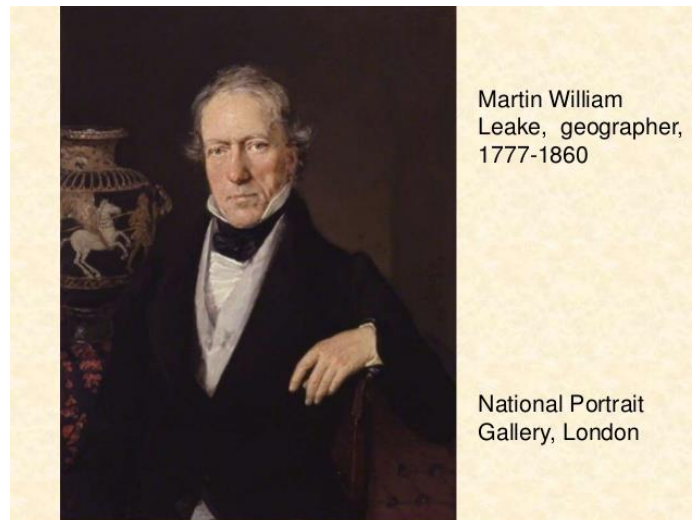
**Συσκευασία
αντικειμένου**

Φύλλο εργασίας 4.0

Φύλλο εργασίας 4.1

Ένας από τους τρόπους για να γνωρίσουμε στοιχεία του παρελθόντος είναι μέσα από τα κείμενα των περιηγητών. Οι περιηγητές ταξίδευαν από τόπο σε τόπο και κατέγραφαν τις εντυπώσεις τους. Αυτά τα έργα έφτασαν σήμερα στα χέρια μας και έτσι μπορούμε να δούμε μέσα από τα δικά τους μάτια τους τόπους και τις κοινωνίες των παλιών εποχών. Ένας τέτοιος περιηγητής είναι ο William Martin Leake, ο οποίος ταξίδεψε σε πολλά μέρη της Ελλάδας, όπως η Κέρκυρα, η Ήπειρος, η Θεσσαλία και η Μακεδονία. Στο απόσπασμα που ακολουθεί περιγράφει την επίσκεψή του σε ένα χωριό της Ηπείρου. Διαβάστε την πηγή και προσπαθήστε να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Εικόνα 1

Martin William Leake, Geographer, 1777-1860, National Portrait, Gallery, London,

Πηγή: <https://oltatotoni.files.wordpress.com/2017/11/william-martin-leake.jpg>

Εικόνα 2: Εξώφυλλο από το βιβλίο του Martin William Leake,

Πηγή: <https://anemi.lib.uoc.gr>

Eugène Rizos - Ραυζολός

TRAVELS

—

NORTHERN GREECE.

—

BY
WILLIAM MARTIN LEAKE, F.R.S. &c.

—

IN FOUR VOLUMES.

VOL. IV.

—

LONDON:
J. RODWELL, NEW BOND STREET.

—
1835.

Εικόνα 3Εσώφυλλο από το βιβλίο του Martin William Leake,

Πηγή: <https://anemi.lib.uoc.gr>

Zitza is a Kefalo-khori of 110 houses; its heights seem admirably adapted by soil and aspect to the vine; and, accordingly, the chief production is wine, which has the reputation of being the best in Epirus: in fact, that made by the monks of St. Elias is not unpleasant; but the ordinary produce of the village, being pressed from grapes all gathered at once, and therefore partly unripe, and being diluted with water to increase the quantity, is already sour, notwithstanding an abundance of resin, which has been added to give body to it. The village is at a yearly expense of five purses for this ingredient, which is purchased at Ioannina. The common incomes here are five, six, or seven hundred piastres a year, nearly half of which is abstracted by the Vezir, the bishop, and the Papadhes, of whom there are no less than fifteen in Zitza, and many churches. Ποιος το κάμνει - who takes the trouble? - is the reply to my inquiry why they do not make two gatherings of their grapes, and ετζι ευρέθηκε - so we found it- to a remark that they might advantageously change a papas or two, for a physician and a schoolmaster. They cannot plead that the government prevents them, the Vezir leaving the Greeks at perfect liberty to act as they like in regard to literary instruction, and often exhorting the prelates to promote it: as to iatros, if the village makes his place a good one, the Pasha generally takes upon himself the nomination.

ΣΩ Ω

Η Ζίτσα είναι ένα κεφαλοχώρι με 110 σπίτια, το υψόμετρό του φαίνεται να είναι κατάλληλο μαζί με το έδαφος για τα κλήματα και κατά συνέπεια η κύρια παραγωγή είναι το κρασί, το οποίο έχει τη φήμη ότι είναι το καλύτερο στην Ήπειρο: και πράγματι αυτό που φτιάχτηκε από τους μοναχούς του Αη-Λια δεν είναι άσχημο, αλλά η συνήθης παραγωγή του χωριού σε κρασί προέρχεται από σταφύλια που συλλέγονται ταυτόχρονα, και συνεπώς κάποια είναι ακόμη άγουρα, και αραιώνονται με νερό για να αυξήσουν την ποσότητα, είναι ήδη ξινό, παρά την αφθονία της ρητίνης, η οποία έχει προστεθεί για να του δώσει «τον κορμό» του. Στο χωριό κοστίζει ετησίως πέντε «πορτοφύλια» αυτό το συστατικό, το οποίο αγοράζεται στα Ιωάννινα. Το κοινό ετήσιο εισόδημα ανέρχεται στις πεντακόσιες, εξακόσιες ή εφτακόσιες πιάστρες, οι μισές σχεδόν από τις οποίες αφαιρούνται από τον Βεζίρη, τον επίσκοπο και τους παπάδες, από τους οποίους δεν υπάρχουν λιγότεροι από 15 στη Ζίτσα, ενώ υπάρχουν και πολλές εκκλησίες. «Ποιος κάθεται να το κάνει», είναι η απάντηση στο ερώτημά μου στο γιατί δεν κάνουν δύο τρύγους και «έτσι το βρήκαμε», σε μια παρατήρηση ότι θα μπορούσαν να ανταλλάξουν έναν ή δύο παπάδες για έναν γιατρό ή έναν δάσκαλο. Δεν μπορούν να επικαλεστούν ότι η κυβέρνηση τους εμποδίζει, καθώς ο Βεζίρης έχει δώσει απόλυτη ελευθερία στους Έλληνες αναφορικά με τη λογοτεχνική τους εκπαίδευση και συχνά προέτρεπαν τους ιερείς να ενθαρρύνουν κάτι τέτοιο: όσον αφορά στο γιατρό, εάν ήταν καλό για τον τόπο, ο Πασάς γενικά θα τοποθετούσε εκεί κάποιον.

Διαβάστε το παραπάνω κείμενο και προσπαθήστε να απαντήσετε στο βασικό μας ερώτημα: «Ποια στοιχεία έχουμε για την κατάσταση της εκπαίδευσης στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»; Μη βιαστείτε να απαντήσετε. Ας δούμε προσεκτικά ποιες πληροφορίες μπορούμε να πάρουμε από την πηγή μας.

Σε ποια περιοχή αναφέρεται;

Πού βρίσκεται αυτή η περιοχή; Εντοπίστε τη στο χάρτη.

Με τι ασχολούνται στην περιοχή αυτή οι κάτοικοι;

Θεωρείτε ότι οι κάτοικοι έχουν ικανοποιητικό εισόδημα;

Υπάρχει κάποιο σχολείο στην περιοχή;

Ποιος φαίνεται να ευθύνεται για την κατάσταση αυτή στην παιδεία στην περιοχή;

Υπάρχει κάποια αναφορά που να δηλώνει τον τρόπο συμπεριφοράς της οθωμανικής εξουσίας ως προς το θέμα της παιδείας;

Ποια είναι η απάντηση των Ελλήνων στην παρατήρηση του περιηγητή για την ανταλλαγή κάποιου από τους ιερείς με κάποιον δάσκαλο ή γιατρό;

Ποιος είναι ο συντάκτης της πηγής;

Από πότε χρονολογείται το έργο;

Ο δημιουργός της πηγής έζησε ο ίδιος τα γεγονότα ή όχι;

Ο δημιουργός της πηγής υπάρχει περίπτωση να υποστηρίζει τη μία ή την άλλη πλευρά;

Αφού μελετήσετε τις απαντήσεις σας προσπαθήστε να γράψετε ένα σύντομο κείμενο που να απαντάει στο αρχικό μας ερώτημα: «Ποια στοιχεία έχουμε για την κατάσταση της εκπαίδευσης στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»;

Φύλλο εργασίας 4.2

Εικόνα 4 "Το κρυφό σχολειό", Νικόλαος Γύζης, Ελαιογραφία, 1885-1886,
Πηγή: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/25/Gizis_kryfo_skoleio.jpg/300px-Gizis_kryfo_skoleio.jpg

Στην εικόνα βλέπετε ένα πολύ γνωστό πίνακα. Με βάση τον πίνακα προσπαθήστε να απαντήσετε στο βασικό μας ερώτημα: «Ποια στοιχεία έχουμε για την κατάσταση της εκπαίδευσης στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»; Μη βιαστείτε να απαντήσετε. Ας δούμε προσεκτικά ποιες πληροφορίες μπορούμε να πάρουμε από την πηγή μας.

Ποιος είναι ο τίτλος του έργου;

Ποιο είναι το κεντρικό πρόσωπο του έργου;

Ποια άλλα πρόσωπα βρίσκονται στο έργο;

Τι κρατάνε τα πρόσωπα του έργου;

Τι είναι αυτό που παρουσιάζεται να γίνεται στο έργο;

Σε ποιο χώρο πιστεύετε ότι βρίσκονται; Πώς το καταλάβατε;

Ποια χρώματα κυριαρχούν στον πίνακα;

Γιατί ο ζωγράφος να επέλεξε να χρησιμοποιήσει τα συγκεκριμένα χρώματα;

Ποια συναισθήματα προβάλλει ο πίνακας;

Ποιος είναι ο δημιουργός του πίνακα;	
Από πότε χρονολογείται ο πίνακας;	
Ο δημιουργός της πηγής έζησε ο ίδιος τα γεγονότα ή όχι;	
Ο δημιουργός της πηγής υπάρχει περίπτωση να υποστηρίζει τη μία ή την άλλη πλευρά;	
Αφού μελετήσετε τις απαντήσεις σας προσπαθήστε να γράψετε ένα σύντομο κείμενο που να απαντάει στο αρχικό μας ερώτημα: «Ποια στοιχεία έχουμε για την κατάσταση της εκπαίδευσης στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»;	

Φύλλο εργασίας 4.3

Παρακάτω υπάρχουν δύο πηγές. Η πρώτη είναι πρωτογενής, δηλαδή είναι ένα τμήμα του εγγράφου όπως ακριβώς γράφτηκε εκείνη την εποχή. Το δεύτερο είναι μία δευτερογενής πηγή, δηλαδή είναι το αποτέλεσμα της μελέτης και προσεκτικής εργασίας κάποιου μελετητή, σύμφωνα με τις πηγές που ο ίδιος εξέτασε.

(α) Ο κάρων κατακλυών των χολίων, οπύ τω σημε-
ρον σείζονται ως τὸ ἡμέτερον γένος, διὲν βεβαιώση πε-
ρηθεύσασα, ἔ διὲν ἐλίγξῃ ὡς φηδομενύς πῶς πῶς εὐαντί-
λέγασας.

- Ἐν Κωνσταντινουπόλει εἶναι δύο κοινὰ χολία.
- Ἐἰς Γωάννινα χολία τρία.
- Ἐἰς Θεσσαλονίκην χολία δύο.
- Ἐἰς Ἀθῆνας χολία δύο.
- Ἐἰς τὸ Βεκαρσίον ὡς Βλαχίας χολία δύο.
- Ἐἰς Γιάσιον Μολδοβίας χολίων εἷ.
- Ἐἰς Ἀδριανούπολιν χολίων εἷ.
- Ἐἰς Φιλιππούπολιν χολίων εἷ.
- Ἐἰς τὸ Ἅγιον Ὀρβὸν χολίων εἷ.
- Ἐἰς Βιρρείαν χολίων εἷ.
- Ἐἰς Κατορίαν χολίων εἷ.
- Ἐἰς Σιάτσασ χολίων εἷ.
- Ἐἰς Μοχόπολιν χολίων εἷ, ἔ μία τυπόγραφία.
- Ἐἰς Τύρναβον πῶς Θεσσαλίας χολίων εἷ.
- Ἐἰς Τρίκαλα Θεσσαλίας χολίων εἷ.
- Ἐἰς Τροπολιτζάν πῶς Μαρίας χολίων εἷ.
- Ἐἰς Παλαιὰ Πάφον χολίων εἷ.
- Ἐἰς Σάλωνα χολίων εἷ.
- Ἐἰς Ἄρταν χολίων εἷ.
- Ἐἰς Σμύρνην χολίων εἷ.
- Ἐἰς Χίον χολίων εἷ.
- Ἐἰς Πάστμον χολίων εἷ.
- Ἐἰς Μιτυλιώην χολίων εἷ.
- Ἐἰς Σάμον χολίων εἷ.
- Ἐἰς Σίφον χολίων εἷ.
- Ἐἰς Ρόδον χολίων εἷ.
- Ἐἰς Κρήτην χολίων εἷ.
- Ἐἰς Λακωσίαν Κύαρον χολίων εἷ.
- Ἐἰς τὸ Παξιαρχεῖον πῶς Ἱερουσαλήμ χολίων εἷ.
- Ἐἰς τὸ Παξιαρχεῖον πῶς Ἀλεξανδρείας χολίων εἷ.

Εικόνα 5 Κατάλογος ελληνικῶν σχολείων,

α/α	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΕΔΡΑ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ
1	Κεντρική Αστική Σχολή Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκη	1330
2	Μεγάλη του Γένους Σχολή	Κωνσταντινούπολη	1556
3	Αθωνιάδα Ακαδημία	Άγιον Όρος	1750
4	Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης	Σμύρνη	1733
5	Αναξαγόρειος Σχολή	Βουρλά Μικράς Ασίας	1760
6	Σχολή Επιφανίου	Ιωάννινα	1647
7	Μαρουτσαία Σχολή	Ιωάννινα	1742
8	Σχολή Εμμανουήλ Γκιούμα	Ιωάννινα	1676
9	Σχολή Καρπενησιού	Άγραφα	1645
10	Σχολή Βραγγιανών	Άγραφα	1661
11	Σχολή Φουρνάς	Άγραφα	1743
12	Νέα Ακαδημία	Μοσχόπολη	περ.1700
13	Σχολή Ιερών Γραμμάτων	Καστοριά	1705
14	Σχολή Επιφανείου	Αθήνα	1647
15	Κοινό και δημόσιο σχολείο	Αθήνα	1728
16	Σχολή Ντέκα	Αθήνα	1757
17	Φροντιστήριο Αγίων Αναργύρων	Χίος	Μέσα 17ου αι.
18	Σχολή Αγίου Βικτωρος	Χίος	1666
19	Μεγάλη σχολή της Χώρας	Χίος	Μέσα του 18ου αι.
20	Πατριάδα Σχολή	Πάτμος	1713
21	Ελληνομουσείο Δημητοάνας	Δημητοάνα	1764
22	Ακαδημία Βουκουρεστίου	Βουκουρέστι	1679
23	Ακαδημία Ιασίου	Ιάσιο	1707
24	Σχολή Κυριτζη Καστορίας	Καστοριά	1710

25	Σχολή Παναγίας Ορφανών	Κυδωνίες	1780
26	Ακαδημία Κυδωνιών	Κυδωνίες	περ.1800
27	Ελληνικό Σχολείο	Καστοριά	περ.1800
28	Φιλολογικό Γυμνάσιο	Σμύρνη	1803
29	Ομήρειο Παρθεναγωγείο Σμύρνης	Σμύρνη	1881
30	Κεντρικό Παρθεναγωγείο Σμύρνης	Σμύρνη	1830
31	Γυμνάσιο Χίου	Χίος	1815
32	Σχολή Μηλέων	Μηλιές Πηλίου	1773
33	Κοινή του Γένους σχολή	Μηλιές Πηλίου	1814
34	Επιστημονικό Γυμνάσιο	Αθήνα	1813
35	Καπλαναία Σχολή	Ιωάννινα	1805
36	Ζωσιμαία Σχολή	Ιωάννινα	1828
37	Ελληνική Σχολή Λευκωσίας, Σημερινό Παγκόπριο Γυμνάσιο	Λευκωσία	1812
38	Ελληνική Σχολή Λάρνακας	Λάρνακα	1819

Πίνακας 1 Κατάλογος σχολείων που ιδρύθηκαν την περίοδο της Τουρκοκρατίας,

Πηγή:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%84%CF%89%CE%BD%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AE%CE%BD%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%CE%9F%>

Διαβάστε τις παραπάνω πηγές και προσπαθήστε να απαντήσετε στο βασικό μας ερώτημα: «Ποια στοιχεία έχουμε για την κατάσταση της εκπαίδευσης στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»; Μη βιαστείτε να απαντήσετε. Ας δούμε προσεκτικά ποιες πληροφορίες μπορούμε να πάρουμε από την πηγή μας. Προσπαθήστε να βγάλετε τα δικά σας συμπεράσματα απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις:

Σύμφωνα με τα στοιχεία υπάρχουν σχολεία την περίοδο της τουρκοκρατίας;

<p>Πότε ιδρύθηκαν τα τρία παλιότερα σχολεία;</p> <p>Φαίνεται να ιδρύονται σχολεία καθ' όλη τη διάρκεια της τουρκοκρατίας;</p>	
<p>Υπάρχουν κάποιες περιοχές που έχουν περισσότερα από ένα σχολεία; Αναφέρετε ενδεικτικά κάποιες.</p>	
<p>Πόσα σχολεία υπάρχουν στα Ιωάννινα;</p>	
<p>Αφού στα Ιωάννινα υπήρχε το οθωμανικό στοιχείο, πώς ήταν δυνατόν να υπάρχουν σχολεία; Ποιο είναι το συμπέρασμά σας;</p>	
<p>Ποιος είναι ο συντάκτης των πηγών;</p>	
<p>Από πότε χρονολογούνται;</p>	
<p>Ο δημιουργός της πηγής έζησε ο ίδιος τα γεγονότα ή όχι;</p>	
<p>Ο δημιουργός της πηγής υπάρχει περίπτωση να</p>	

στηρίζει τη μία ή
την άλλη πλευρά;

Αφού μελετήσετε τις απαντήσεις σας προσπαθήστε να γράψετε ένα σύντομο κείμενο που να απαντάει στο αρχικό μας ερώτημα: «Ποια στοιχεία έχουμε για την κατάσταση της εκπαίδευσης στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»;

Φύλλο εργασίας 4.4

Σας δίνεται ένα δημοτικό τραγούδι. Τα δημοτικά τραγούδια και η δημοτική ποίηση απαντάται σε πολλούς λαούς. Δεν έχουν συγκεκριμένο δημιουργό, καθώς δημιουργός είναι ο ίδιος ο λαός.

Μικρός μικρός στα γράμματα, μικρός και στο Ψαλτήρι
Κι ο δάσκαλος το σχόλαζε να πάη να γιοματιση
Στο δρόμον οπού πήγαινε το Θεό παρακαλούσε
Θέ μου, να βρω τη μάνα μου μαζί με τον πατέρα

Γυναίκα που ν' ο Κωνσταντής και που ναι το παιδί μας ;
Τα έλουσα το χτένισα και στο σχολειό το πήγα.
Ζεγγιά βαρεί του μαύρου του στο δάσκαλο πηγαίνει
Δάσκαλε, που ν' ο Κωνσταντής και που 'ναι το παιδί μου;

Τρεις μέρες έχω να το δω και τρεις να το διαβάσω.

Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%81%CF%85%CF%86%CF%8C_%CE%A3%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%8C

Διαβάστε το παραπάνω κείμενο και προσπαθήστε να απαντήσετε στο βασικό μας ερώτημα: «Ποια στοιχεία έχουμε για την κατάσταση της εκπαίδευσης στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»; Μη βιαστείτε να απαντήσετε. Ας δούμε προσεκτικά ποιες πληροφορίες μπορούμε να πάρουμε από την πηγή μας.

Ποιο είναι το βασικό θέμα του τραγουδιού;

Ποια πρόσωπα παρουσιάζονται στο τραγούδι;

Τι ρόλο έχει το κάθε πρόσωπο;

Σε ποιο χώρο αναφέρεται το τραγούδι;

Τι ενέργειες κάνει το κάθε πρόσωπο του τραγουδιού;

Γιατί κάνει αναφορά στο «Ψαλτήρι»;

Χρησιμοποιεί τη λέξη «δάσκαλος». Ποιος έχει αναλάβει, σύμφωνα με το κείμενο, τη μόρφωση των παιδιών;

Τι νιώθει το παιδί και γιατί;

Τι νιώθουν οι γονείς;

Ποιος είναι ο
συντάκτης της πηγής;

Από πότε
χρονολογείται το
έργο;

Ο δημιουργός της
πηγής έζησε ο ίδιος τα
γεγονότα ή όχι;

Ποια είναι η εικόνα
που αποτυπώνει το
τραγούδι;

Αφού μελετήσετε τις απαντήσεις σας προσπαθήστε να γράψετε ένα σύντομο κείμενο που να απαντάει στο αρχικό μας ερώτημα: «Ποια στοιχεία έχουμε για την κατάσταση της εκπαίδευσης στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»;

Φύλλο εργασία 5

